

MESLEK SEÇİMİ VE AİLE FAKTÖRLERİ

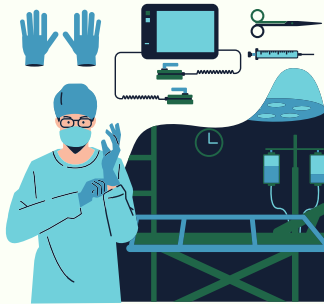
ÖZEL İSMAİL KAYMAK ORTAOKULU
REHBERLİK SERVİSİ

Meslek Seçimi Nedir?

Kişinin var olan meslekler içinden yapabileceğine inandığı, kendisine maddi ve manevi kazanç sağlayacağını düşündüğü mesleğe yönelmesidir. Kişinin herhangi bir mesleğe yönelmesini etkileyen çeşitli faktörler vardır. Bunlar;

1. Kişinin geleceğe yönelik hayalleri, istekleri
2. Kişinin cinsiyeti, fiziksel ve psikolojik özellikleri
3. İlgiler, yetenekler ve zekâ
4. Akademik başarı
5. Öğretmenlerin, öğrencinin yetenek ve ilgilerine ilişkin görüşleri
6. Arkadaş çevresinin düşünceleri
7. Ailenin beklentileri, birey hakkındaki düşünceleri
8. Ailenin sosyo- ekonomik düzeyi
9. Çevrenin etkisi
10. Teknolojik, sosyal, kültürel ve endüstriyel gelişmeler
11. Mesleğin toplumdaki konumu ve mesleğe olan talep
12. Mesleğin gelir düzeyi
13. Mesleğin eğitim ve kariyer imkânları
14. Ülkenin ekonomik yapısı, iş bulma olanakları vb.

Ailelerin rolü mesleki gelişim sürecinde ve bir mesleğe yönelmede neden önemlidir?

Meslek seçimi, tüm bireyler için hayatlarında vermek zorunda oldukları belki de en zor kararlardan biridir. Çünkü bizler zamanımızın büyük bir bölümünü yapmış olduğumuz işle geçiriyoruz. Hatta öyle ki seçilen meslek bireyin arkadaş ortamını, katılacağı sosyal faaliyetleri, hobilerini, nerede oturacağını, eş seçimini bile etkiliyor. Hal böyle olunca kişinin kendisine en uygun mesleği seçebilmesi oldukça önemli hale geliyor.

Meslek seçimi özellikle ergenlik dönemine denk geldiğinden ve bu dönemde alınan kararlarda duygusal nitelikler etkili olduğundan, anne babanın çocuklarına destek olması ve yön göstermesi önemlidir.

Bu dönemde anne babaların çocuklarına iyi bir rehberlik edebilmeleri ve destek olmaları için onları iyi tanımaları gerekir. Bunun için ise aile üyeleri bazı rollere sahiptir.

- Gözlemleri ve görüşleri ile çocuk ve gençlerin bir mesleğe yönelmelerinde ve bir mesleği seçmelerinde kolaylaştırıcı ve destekleyici bir niteliğe sahiptir.
- Meslek seçiminde önemli olan karar verme, amaç belirleme, plan yapma vb. konularda destek olurlar.
- Aile içinde verdikleri mesajlarla çocuk ve gençlerin meslekleri keşfetme ve tanımalarına yardımcı olurlar.
- Çocuk ve gençlerin ilgi, yetenek ve mesleki değerleri ile meslekler arasındaki ilişkileri anlamalarında önemli bir rol oynarlar.
- Çocuğun özelliklerine uygun eğitim-öğretim ortamını hazırlamada önemli rol oynarlar.
- Bir işte çalışmanın gereği ve öneminin farkına varmalarını sağlamak için çocuk ve gençlere model olurlar.

Anne- babaların, çocuklarının meslekleri tanınması ve meslek seçiminin önemli bir boyutu olan "kendi ilgi ve yeteneklerinin farkında olmasına" destek olmaları çok önemlidir. Ailelerden beklenen ise çocukların mesleki anlamda gelişimlerine katkıda bulunabilmek için onların yeteneklerini, ilgilerini ve mesleki değerlerini tanımalarına fırsat vererek uygun ortamları sağlamalarıdır.

Çocuğunuz meslek seçerken ebeveyn olarak yanıtalamanız gereken birkaç soru var:

- 1.Çocuğumun meslek seçiminde benim sorumluluğum nedir?
- 2.Çocuğum mesleğini nasıl seçecek?
- 3.Çocuğum meslek seçimine karar verirken nelere dikkat etmeli?
- 4.Çocuğumu nasıl gözlemlemeliyim?
- 5.Meslek seçimi sürecinde çocuğumu nasıl desteklemeliyim?
- 6.Çocuğumun geleceği ile ilgili beklentilerim neler?

Anne- babaların beklentileri

- Çocuğun iyi bir geleceğe sahip olduğunu görmek,
- Kendi mesleğinin devamını sağlamak,
- Çabalarının boşa gitmediğini görmek,
- Kendi gücüyle kıyaslamak,
- Kendi hayalindeki mesleği seçtirmek,
- Çocuğunun başarılı olduğunu görmek,
- Hayatta bir dayanağı olduğunu hissetmek,
- Özel beklentiler içinde olmak.

Çocuğun beklentileri neler olabilir?

- Kendi bağımsızlığını kazanmak,
- Bireysel kimliğini bulmak,
- Toplumsal kimliğini bulmak,
- Anne- babadan ayrılmak ve kendi kişiliğini ortaya koymak,
- Hayatını düzenleme gücü kazanmak,
- Kendini toplum içinde sınamak,
- Yarışmak ve kazanmak.

Çocuğu mesleğe yönlendirmede ailelerin yaptığı yanlışlar

- Yapılan araştırmalar, ailelerin çocuklarını herhangi bir mesleğe yönlendirirken cinsiyetçi davrandıklarını ortaya koyuyor. Lakin unutulmamalıdır ki mesleklerin cinsiyeti yoktur.

Meslek seçiminde en önemli şey çocuğun kişisel özelliklerini, ilgi ve yeteneklerini çok iyi tanıması ve seçeceği alanın bu kriterlere uyumunun olmasıdır. Aileler bilinçli ya da bilinçsiz olarak bu özellikleri gözlemeksizin çocuklarını kendi hayallerindeki mesleğe yönlendirdiğinde çocuk kendisini hiç ilgi duymadığı, yaparken mutsuz olduğu bir meslekte bulabiliyor. Bu durumun yaşanmaması için dikkat edilmesi gereken bazı önemli noktalar bulunmaktadır. Örneğin aşağıda yer alan cümle kalıplarının kullanılmamasına dikkat edilmelidir.

"Ben olmayı çok istedim, koşullarım elvermedi, olamadım. Ama senin elinde imkan çok. Ben olamadım sen ol!"

"Bu çalışmayla senden bir şey olmaz."

"Bak kuzenin oldu. Senin neyin eksik?"

"...alanını kolayca kaçtığın için seçiyorsun."

"Sen bu mesleği seç, diğerini hobi olarak zaten sürdürürsün."

Çocuk ile olan iletişiminiz yukarıda yer alan cümleleri içeriyorsa bu durum onun öz benliğini zedelemekle kalmayıp onun ilgi, isteklerine çok da önem vermediğinizi göstermektedir. Bunun yerine *"Bu işi yapabileceğine inanıyorum./ Çaba gösterdikçe başarılı olduğunu görüyorum./ Kararına güveniyorum./ Yaptıklarını takdir ediyorum."* vb. şeklindeki ifadelerinizle onu desteklediğinizi ifade etmelisiniz.

- Çocuktan yapabileceğinden fazlasını istemek sıklıkla yapılan hatalardan bir diğeridir. Yüksek motivasyon sahibi anne babalar, başarıya doymaz ve çocuklarından hep daha başarılı olmasını isterler. Bu durumda da çocuk kendi isteklerinden ziyade anne babasını tatmin etme yoluna gidebilir.

Bazı aileler ise tam tersine pasif bir yaklaşım gösterip çocuklarına hiç müdahale etmezler. Bu da doğru bir yaklaşım değildir. Bu durum ailenin çocuğa fazla güvenmesinden kaynaklanabileceği gibi anne babanın ilgisizliğinden de kaynaklanabilir.

Çocuğumuza, bizim için başarısından çok; göstereceği çabanın ve başardığında yaşayacağı mutluluğun önemli olduğunu hissettirmeliyiz .

Meslek Gelişimi Sürecinde Ebeveynlere Düşen Sorumluluklar

1. Çocuğun ilgi yetenek ve değerleriyle kendisinden farklı bir birey olduğunun kabul edilmesi oldukça önemlidir.
2. Ailenin iyi bir gözlemci olması çocuğun matematik, görsel, duygusal, bedensel, içsel veya doğa zekâsı olup olmadığını ortaya koyar ve çocuğun kendi özünü keşfetmesine yardımcı olur.
3. Çocuğun potansiyelinin farkında olmak ve potansiyelinin üstünde beklenti içinde olmak yerine, potansiyelini gerçekleştirmesini sağlamak.
4. Çocuğunun zayıf ve güçlü olduğu yönlerini keşfetmesini, güçlü olduğu yönlerini geliştirmesini, zayıf yönleriyle de barışık olmasını sağlamak.
5. Ebeveynler çocukta gördükleri yetenekleri ve onun nasıl bir işte başarılı olacağına dair fikirlerini çocuğa aktarmalı fakat baskı yapmamalıdır. Asıl kararın çocuk tarafından verilmesi gerektiği bilinmeli, sorumluluğun çocuğa ait olduğu vurgulanmalıdır.
6. Onun için ulaşılması zor hedefler belirlemek yerine, gerçekçi hedefler belirlemesine destek olmak.
7. Tercihlerini yaparken onu yalnız bırakmamak, gerekli rehberliği yapmak, fakat son kararı kendisine bırakmak.
8. Bireysel farklılıkları vurgulamak, onu kendisiyle, başka çocuklarla ya da kardeşiyle kıyaslamamak.
9. Yaşantılarını zenginleştirecek ilgi duyduğu yetenek alanlarıyla ilgili sosyal etkinliklere yönelmesini desteklemek.
10. Farklı meslek gruplarından bireylerle tanışmasını, farklı mesleklerin çalışma ortam ve koşullarını görmesi için işyerlerine ziyaretlerde bulunmasını teşvik etmek.

